BOSHLANG‘ICH TA’LIM PEDAGOGIKASINING DOLZARBLIGI VA TA’LIM-TARBIYANING UYG‘UNLIGI

Askarova Zilolaxon Nurmuxamadovna
Farg‘ona viloyati pedagogik mahorat markazi
Aniq va tabiiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya
Mazkur maqolamizda boshlang‘ich ta’lim pedagogikasining bugungi kundagi dolzarbligi, hamda ta’lim va tarbiyaning o‘zaro uyg‘unligi hamda ularning bola shaxsini shakllantirishdagi ahamiyati tahlil etilgan. Shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida boshlang‘ich ta’lim jarayonini takomillashtirish masalalari yoritilgan.

Kalit so‘zlar
1) *Boshlang‘ich ta’lim*
2) *Pedagogika*
3) *Ta’lim va tarbiya*
4) *Integratsiya*
5) *Shaxs rivoji*

KIRISH

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv davrida ta’lim tizimi jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Har qanday mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy rivojlanishi bevosita ta’lim sifati bilan bog‘liq bo‘lib, bu jarayonda boshlang‘ich ta’lim bosqichi hal qiluvchi o‘rin tutadi. Chunki aynan boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan munosabati, o‘qishga qiziqishi, mustaqil fikrlash qobiliyati hamda shaxsiy fazilatlari shakllanadi.Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi bugungi kunda nafaqat an’anaviy bilim berish vazifasini bajaradi, balki o‘quvchini har tomonlama rivojlantirish, uning ijtimoiylashuviga ko‘maklashish, axloqiy qadriyatlarni shakllantirish kabi muhim vazifalarni ham o‘z zimmasiga oladi. Shu bois, ta’lim va tarbiyaning uyg‘unligi masalasi dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida e’tirof etiladi.Zamonaviy ta’lim konsepsiyalarida o‘quvchi shaxsiga yo‘naltirilgan yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Bu esa boshlang‘ich ta’lim jarayonida o‘qituvchidan yuqori darajadagi kasbiy kompetensiya, innovatsion fikrlash va pedagogik mahoratni talab qiladi. Ayniqsa, ta’lim va tarbiyani bir-biridan ajratmasdan, uzviy bog‘liq holda tashkil etish orqali samarali natijalarga erishish mumkin. Shu nuqtai nazardan, mazkur maqolada boshlang‘ich ta’lim pedagogikasining dolzarbligi, ta’lim va tarbiyaning o‘zaro uyg‘unligi hamda ularning o‘quvchi shaxsini shakllantirishdagi o‘rni keng tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasining dolzarbligi

Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi — bu o‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etish qonuniyatlarini o‘rganadigan fan hisoblanadi. Bugungi kunda ushbu sohaning

dolzarbligi bir necha omillar bilan izohlanadi.Birinchidan, zamonaviy jamiyatda bilimlar hajmining keskin ortib borishi o‘quvchilarda mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Bu esa boshlang‘ich bosqichdan boshlab o‘quvchilarga nafaqat tayyor bilim berish, balki ularni bilim olishga o‘rgatishni talab qiladi.

Ikkinchidan, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim mazmuni va metodlarini yangilashni taqozo etmoqda. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun interaktiv, vizual va qiziqarli o‘qitish usullari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli pedagoglar zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish ko‘nikmalariga ega bo‘lishlari zarur.Uchinchidan, bugungi kunda shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim modeli ustuvor hisoblanadi. Bu model o‘quvchining individual xususiyatlarini inobatga olish, uning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos ta’lim berishni nazarda tutadi.

2. Ta’lim va tarbiyaning o‘zaro uyg‘unligi

Ta’lim va tarbiya pedagogik jarayonning ajralmas ikki tomonidir. Ta’lim — bu o‘quvchilarga bilim, ko‘nikma va malakalar berish jarayoni bo‘lsa, tarbiya — bu ularning axloqiy, estetik va ijtimoiy fazilatlarini shakllantirishga qaratilgan jarayondir.Boshlang‘ich ta’limda bu ikki jarayonni bir-biridan ajratish mumkin emas. Masalan, o‘qish darslarida nafaqat matn mazmuni o‘rgatiladi, balki u orqali vatanparvarlik, halollik, mehr-oqibat kabi fazilatlar ham singdiriladi. Matematikada esa mantiqiy fikrlash bilan birga tartiblilik va aniqlik kabi sifatlar rivojlantiriladi.

Ta’lim va tarbiyaning uyg‘unligini ta’minlash uchun quyidagi omillar muhim:

1) dars mazmuniga tarbiyaviy elementlarni kiritish
2) o‘qituvchining shaxsiy namunasi
3) sinfdagi ijtimoiy muhit
4) ota-ona bilan hamkorlik

Ayniqsa, o‘qituvchining shaxsiy namunasi katta ahamiyatga ega. O‘quvchilar ko‘proq o‘qituvchining xulq-atvori va munosabatidan ta’sirlanadi.

3. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar

Boshlang‘ich ta’limda samaradorlikni oshirish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash muhimdir. Jumladan:

Kompetensiyaviy yondashuv — o‘quvchilarda bilimni amaliyotda qo‘llash ko‘nikmasini rivojlantiradi.
Interfaol metodlar — o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi.
Integrativ yondashuv — fanlararo bog‘liqlikni ta’minlaydi.

Bu yondashuvlar o‘quvchilarda quyidagi ko‘nikmalarni shakllantiradi:

1) mustaqil fikrlash
2) muammolarni hal qilish
3) muloqot qilish
4) jamoada ishlash

4. O‘quvchi shaxsini rivojlantirishda pedagogning roli

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, psixolog va yo‘lboshchi sifatida ham faoliyat yuritadi. U o‘quvchining qiziqishini qo‘llab-quvvatlashi, uni rag‘batlantirishi va individual yondashuv asosida ishlashi zarur.

O‘qituvchilar quyidagi sifatlarni o‘zida mujassam etishi kerak:

1) pedagogik mahorat
2) kommunikativlik
3) sabr-toqat
4) ijodkorlik

Shuningdek, pedagog zamonaviy ta’lim talablariga, mezonlariga, qoidalariga mos ravishda o‘z ustida doimiy ishlashi kerak va zarurdir.

XULOSA

Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasining dolzarb, muxim, ahamiyatligi shundan iboratki, u jamiyatimizning kelajak avlodini shakllantiradi. Ta’lim va tarbiyaning uyg‘unligi esa har tomonlama rivojlangan shaxsni tarbiyalashning asosiy omilidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni
2. Pedagogika nazariyasi va tarixi (darslik)
3. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari